

OPINIA PRAWNA

ze wskazaniem zaleceń podjęcia czynności
minimalizujących straty wizerunkowe
Związku Kynologicznego w Polsce

Wstęp - podstawa sporządzenia opinii i jej zakres

Niniejsza opinia sporządzona została przez autora w ramach łączącej go ze Związkiem Kynologicznym w Polsce umowy o działania lobbingowe na rzecz ZKwP w procesie legislacyjnym, obejmującej także umocowanie do działań na rzecz wizerunku Związku.

Opinia poza analizą prawną uchwał, które doprowadziły do stwierdzenia przez organ nadzoru niezgodności z prawem podjętych na Zjeździe Delegatów uchwał i dokonanych wyborów, formułuje zalecenia zmierzające do zminimalizowania strat wizerunkowych poniesionych już przez Związek w związku z ingerencją nadzoru; zalecenia te oparte są na analizie prawnej. Autor opinii uznał za swój obowiązek zwrócić uwagę na szkody wizerunkowe jakie ponosi ZKwP w związku z zaistniałą sytuacją. Zalecenia wizerunkowe zaznaczone zostały w tekście opinii kursywą i wcięciem tekstu.

Stanowisko Prezydenta m.st. Warszawy

W dniu 15 lipca 2019 r. Prezydent m.st. Warszawy działając jako organ nadzoru nad stowarzyszeniem Związek Kynologiczny w Polsce, wydał stanowisko, stwierdzające niezgodność z prawem uchwał (i wyborów) podjętych w dniu 31 maja przez Zjazd Delegatów ZKwP; a mianowicie:

- przyjęcie uchwał o zmianie statutu poprzez dodanie w § 23 nowych punktów 15, 16,17;
- przyjęcie uchwały o obowiązywaniu wprowadzonych poprawek statutu od dnia ich uchwalenia;

- głosowanie wniosku o udzielenie absolutorium Zarządowi Głównemu ZKwP¹;
- wyboru nowych członków Zarządu Głównego ZKwP na miejsce członków Zarządu Głównego ZKwP, którym nie udzielono absolutorium.

Stwierdzając niezgodność z prawem uchwał stowarzyszenia organ nadzoru może w oparciu o art. 28 Prawa o stowarzyszeniach, wystąpić do stowarzyszenia o usunięcie stwierdzonych naruszeń w określonym terminie, udzielić stowarzyszeniu ostrzeżenia bądź wystąpić do sądu o uchylenie zakwestionowanych uchwał a nawet wniosku o rozwiązanie stowarzyszenia². Konstrukcja taka, nie dająca organowi nadzoru samodzielnego prawa do uchylenia bądź stwierdzenia nieważności uchwał stowarzyszenia, jest wynikiem realizacji przez ustawodawcę konstytucyjnej zasady wolności zrzeszania się, która zezwala aby w wewnętrzne sprawy stowarzyszenia ingerował wyłącznie sąd. Z faktu tego nie można jednak wyciągać wniosku, że stanowisko Prezydenta m.st. Warszawy ma jedynie postulatywny charakter i nie nakłada na stowarzyszenie żadnych obowiązków.

W tym miejscu wskazać należy, że stanowisko organu nadzoru, w tym wypadku Prezydenta m.st. Warszawy, nie jest decyzją administracyjną i nie podlega zaskarżeniu³. Niemożność zaskarżenia stanowiska organu do NSA została potwierdzona licznymi orzeczeniami sądów administracyjnych. Na gruncie prawa o stowarzyszeniach ustawodawca dopuścił tryb kontroli stanowiska organu nadzoru, jedynie poprzez sąd (sąd rejestrowy w trybie nieprocesowym w oparciu o art. 29 Prawa o stowarzyszeniach, bądź w postępowaniu rejestrowym zakwestionowanych decyzji i uchwał).

---

¹ Poszczególnym członkom Zarządu Głównego przy zastosowaniu przyjętych zmian statutu.

² Post. WSA w Gliwicach z 22 lutego 2010 r. IV SA/GI 74/10 - „W myśl art. 28 ustawy [Prawo o stowarzyszeniach] w razie stwierdzenia przez organ nadzorujący, że działalność stowarzyszenia jest niezgodna z prawem lub narusza postanowienia statutu organ ten, w zależności od stopnia i rodzaju stwierdzonych nieprawidłowości, może wystąpić o ich usunięcie w wyznaczonym terminie, udzielić ostrzeżenia władzom stowarzyszenia, wystąpić do sądu o zastosowanie środka określonego w art. 29. (...) Na podstawie natomiast art. 32 cytowanej ustawy, wnioski organu nadzoru, o których mowa w art. 29 sąd rozpoznaje na rozprawie w postępowaniu nieprocesowym - rejestrowym. (...) Czynności nadzorcze organu nie są podejmowane na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, nie mają charakteru decyzji administracyjnej ani innego aktu bądź czynności z zakresu administracji publicznej. Dopiero sąd powszechny (a nie administracyjny) może podejmować względem stowarzyszenia stosowne środki prawne.”

³ Post. WSA w Warszawie z 6 sierpnia 2008 r. IV SAB/Wa 72/08 Żadna z czynności nadzorczych wskazanych w art. 28 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855) w zw. z art. 35a ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066) nie mieści się w katalogu aktów i czynności wymienionych w art. 3 § 2 pkt 1-4 p.p.s.a. W szczególności czynności nadzorczych Ministra Środowiska nie można zakwalifikować jako innych niż wskazane w art. 3 § 2 pkt 1-3 aktów lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczących uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa.

W swoim stanowisku stwierdzającym niezgodność z prawem podjętych przez Zjazd Delegatów ZKwP uchwał Prezydent m.st. Warszawy zastosował najłagodniejszą z możliwych sankcji polegającą na zobowiązaniu Związku Kynologicznego w Polsce do przywrócenia w stowarzyszeniu stanu zgodnego z prawem we własnym zakresie, bez konieczności uciekania się do decyzji sądu, dając tym samym Związkowi szansę na dokonanie działań naprawczych samodzielnie.

Związek Kynologiczny w Polsce powinien skorzystać z szansy jaką dał mu Prezydent m.st. Warszawy i we własnym zakresie doprowadzić do przywrócenia w Związku stanu zgodnego z prawem. Tylko uznanie i wykonanie zaleceń organu nadzoru przez ZKwP może zminimalizować straty wizerunkowe wynikające z samego faktu zakwestionowania uchwał i decyzji najwyższej władzy Związku jaką jest Zjazd Delegatów, przez organ nadzoru.⁴

Należy stwierdzić, że stanowisko Prezydenta m.st. Warszawy, z punktu widzenia prawnego jest nie do podważenia, nie tylko dlatego, że prawo nie przewiduje możliwości jego zaskarżenia ale także dlatego, że stanowisko to w sposób prawidłowy ocenia, że wskazane w nim uchwały i działania Zjazdu Delegatów ZKwP są niezgodne z prawem.

Jeżeli zatem Związek Kynologiczny w Polsce nie przywróci w określonym terminie stanu zgodnego z prawem, jest oczywiste, że organ nadzoru wystąpi do sądu o uchylenie zakwestionowanych uchwał a sąd je uchyli bądź podejmie inne decyzje wynikające z ich bezskuteczności, chyba że wcześniejszymi decyzjami w postępowaniu rejestrowym przesądzi o prawidłowości stanowiska nadzoru (odmawiając ujawnienia w Rubryce 4 Działu I KRS Nr 0000175203 zmian Statutu dokonanych uchwałą podjętą w dniu 31 maja 2019 r.)⁵ ujawniając w Podrubryce 1 Rubryki 1 Działu 2 KRS j.w. dane osób wchodzących w skład Zarządu Głównego Związku Kynologicznego w Polsce według stanu sprzed 31 maja 2019 r.⁶

---

⁴ Sugestia wizerunkowa autora opinii.

⁵ W dacie sporządzenia niniejszej opinii ostatnia ze zmian Statutu ujawniona w KRS i co za tym idzie obowiązująca, dokonana została w dniu 26 września 2017 r - WA.XII Ns. Rej. KRS/74577/17/914

⁶ Ostatni wpis ujawniający skład osobowy Zarządu Głównego w KRS dokonany został w dniu 15 września 2017 r. następnie dokonano dwóch wpisów odnoszących się do zmian funkcji w Zarządzie dotyczących skarbnika (ujawnienie funkcji 20 kwietnia 2018 r.) członka prezydium (ujawnienie funkcji 21 kwietnia 2018 r.); Uwaga: W Krajowym Rejestrze Sądowym do dnia sporządzenia niniejszej opinii nie ujawniono zmian funkcji Członków Zarządu Głównego, które nastąpiły po 6 kwietnia 2019 r. w tym na stanowisku Przewodniczącego Zarządu Głównego.

Niezgodność z prawem uchwał Zjazdu Delegatów podjętych w dniu 31 maja 2019 r.

Wskazując, że podjęte przez Zjazd Delegatów uchwały są niezgodne z prawem organ nadzoru nie określa ani charakteru ani konsekwencji tej niezgodności. W teorii prawa co do czynności prawnych⁷ wyróżnia się kilka rodzajów konsekwencji ich niezgodności z prawem:

- czynności bezskuteczne;
- czynności względnie nieważne;
- czynności bezwzględnie nieważne;
- a nawet czynności nieistniejące.

Problematyka bezskuteczności⁸ i nieważności czynności prawnych należy w teorii prawa do jednych z najbardziej skomplikowanych zagadnień⁹; ich szczegółowa analiza przekracza zakres niniejszej opinii i jest dla jej istotnych wniosków zbędna.

Uchwała o zmianie statutu

Uchwała o zmianie statutu poprzez dodanie w § 23 nowych punktów 15, 16 i 17 jest niezgodna z prawem dlatego, że tryb jej przyjęcia narusza postanowienia Statutu ZKwP w szczególności § 56 Statutu Związku. Oznacza to, że uchwała taka byłaby możliwa do przyjęcia gdyby została zawnioskowana przez uprawniony organ a nie

---

⁷ W opinii pominięto omówienie rozważań teoretycznych doktryny prawa co do tego czy podjęcie uchwały jest czynnością prawną, bowiem spór ten w orzecznictwie został rozstrzygnięty jednoznacznie. Stosowanie per analogiam na gruncie Prawa o stowarzyszeniach instytucji prawa cywilnego przesądzone zostało uchwałą Sądu Najwyższego podjętą w składzie 7 Sędziów z dnia 20 października 2015 r. III CZP 27/15 - „Obecnie zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie w zasadzie jednolicie przyjmuje się, że statuty stowarzyszeń, stanowiące źródło stosunku prawnego członkostwa, mają charakter umowy cywilnoprawnej (tzw. teoria umowna). Jest to umowa rodząca po obu stronach prawa i obowiązki, obejmująca oświadczenie woli członka, który wstępuje do stowarzyszenia, oraz oświadczenie stowarzyszenia, które członka przyjmuje. Umowa zostaje zawarta przez założycieli stowarzyszenia, a pozostali członkowie przystępują do niej na mocy stosownych aktów przystąpienia.”

⁸ Kompleksowo zagadnienie omówione zostało w monografii: Maciej Gutowski, *Bezskuteczność czynności prawnej*, CHBeck, Wydanie 2, 2017.

⁹ Kompleksowo zagadnienie (w szczególności systematyka czynności wadliwych, bezskutecznych i nieważnych oraz tzw. nieistniejących) omówione zostało w monografii: Maciej Gutowski, *Nieważność czynności prawnej*, CHBeck, Wydanie 4, 2017.

przez Główną Komisję Rewizyjną, która takiej kompetencji, zgodnie ze Statutem Związku nie ma.

Zatem uchwała o zmianie Statutu Związku jest uchwałą o najniższym stopniu wadliwości i należy ją traktować jedynie jako uchwałę bezskuteczną, która nie wywołała i nie wywoła żadnych skutków prawnych, mimo że istnieje choć została podjęta nieważnie (niezgodnie ze Statutem Związku). Oznacza to, że w przyszłości uchwała o zmianie Statutu Związku w zakresie w jakim została podjęta w dniu 31 maja 2019 r. może być podjęta, jeśli zostanie zawnioskowana przez uprawniony do tego organ Związku w trybie wskazanym w § 56 Statutu ZKwP. Marginalnie jednak wskazać należy, że rozwiązanie takie, iż absolutorium udziela się poszczególnym członkom zarządu a nie zarządowi *in gremio*, jest rzadko spotykane może bowiem prowadzić do niestabilności działania organu osoby prawnej. Absolutorium udzielane jest zazwyczaj organowi stowarzyszenia; a organem ZKwP jest Zarząd Główny a nie jego poszczególni członkowie. Co więcej uchwała taka i przyjęcie w Związku możliwości udzielania bądź nieudzielania absolutorium poszczególnym Członkom Zarządu Głównego i to ze statutowym skutkiem utraty członkostwa w Zarządzie Głównym pozostawałoby w sprzeczności z zasadą kadencyjności Zarządu Głównego.

Rozważania czy uchwała ta jest nieważna od momentu jej podjęcia czy w wypadku jej uchylecia, uchylene nastąpi od daty jej podjęcia (*ex tunc*) czy też od daty jej uchylene (*ex nunc*) nie mają istotniejszego praktycznego znaczenia. Jest tak dlatego, że zmiany statutu stowarzyszenia obowiązują od daty ich zarejestrowania w Krajowym Rejestrze Sądowym i można przyjąć z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością, że uchwała o zmianie Statutu ZKwP, zawnioskowana przez Główną Komisję Rewizyjną, jeśli została już zgłoszona do Krajowego Rejestru Sądowego, nie zostanie wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego i nie zacznie obowiązywać.

Uchwała o natychmiastowym wejściu w życie zmian statutowych

Uchwała o obowiązywaniu zmian statutowych wprowadzonych na Zjeździe Delegatów w dniu 31 maja 2019 r. od momentu podjęcia tych uchwał, to najpoważniejsze uchybienie prawne jakiego dopuścił się Zjazd Delegatów. Jest tak dlatego, że uchwała ta od samego początku podjęta została nie tylko niezgodnie z prawem ale nadto przeciw prawu i to z takim zamiarem aby podczas Zjazdu wyłączyć obowiązywanie

normy prawnej wyśłowionej w przepisach art. 21 ust. 1 w zw. z art. 17 ust. 1 ustawy Prawo o stowarzyszeniach.

Nie wymaga szczególnego uzasadniania - i jest powszechnie jasne i zrozumiałe - że Zjazd Delegatów ZKwP nie jest organem uprawnionym do uchylania bądź ograniczania powszechnie obowiązującej normy ustawowej.

Podjęcie uchwały o natychmiastowym wejściu w życie uchwalonych zmian Statutu Związku i głosowanie tej uchwały, było czynnością prawną o tak wielkim stopniu wadliwości, że w teorii prawa czynności takie zwykło się nazywać nie tylko czynnościami dotkniętymi rygorem nieważności (jako czynności niezgodne z powszechnie obowiązującym prawem) ale wręcz czynnościami nieistniejącymi jako czynnościami podjętymi ze świadomym zamiarem wyłączenia stosowania norm ustawowych prawa powszechnie obowiązującego. Uchwała taka nie jest (bo być nie może) w ogóle przewidziana przez prawo i jako taka nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego.. Mimo, że uchwała taka faktycznie została podjęta z punktu widzenia prawa nie istnieje. Jest to uchwała prawnie nieistniejąca.

Zakaz retroakcji

Podkreślenia w tym miejscu wymaga fakt, na który w uzasadnieniu swojego stanowiska Prezydent m.st. Warszawy nie zwraca uwagi, bowiem wykracza to ponad potrzebę uzasadnienia zajętego stanowiska; że nawet gdyby w przyszłości Zjazd Delegatów zgodnie ze Statutem Związku i we właściwym trybie uchwalił zmiany statutowe pozwalające na udzielanie absolutorium poszczególnym Członkom Zarządu a nie Zarządowi *in gremio* i zmiany takie ujawnione by zostały w Krajowym Rejestrze Sądowym, to nowe zasady statutowe mogłyby być stosowane jedynie wobec zarządu wybranego po ich uchwaleniu i w żadnym razie nie mogłyby zostać zastosowane wobec obecnego Zarządu Głównego ZKwP. Byłoby to bowiem złamanie generalnego zakazu retroakcji, czyli obowiązywania prawa (w tym wypadku statutu) wstecz.

Tak więc rozważania o bezskuteczności podjętych w dniu 31 maja 2019 r. zmianach statutowych, bezwzględnej nieważności (nieistnieniu) uchwały o wejściu w życie zmian statutowych z chwilą ich uchwalenia, mają co prawda istotne znaczenie dla ich oceny prawnej i etycznej ale bez względu na wnioski tych opinii co do skuteczności i ważności podjętych uchwał, nie mogą stanowić podstawy do udzielania absolutorium każdemu z obecnych (wg stanu na dzień 30 maja 2019 r.) Członków Zarządu z osobna i utraty członkostwa w Zarządzie.

Głosowanie wniosku o udzieleniu absolutorium Zarządowi Głównemu

Wniosek o udzieleniu Zarządowi Głównemu absolutorium głosowany był jako wniosek o udzieleniu absolutorium poszczególnym Członkom Zarządu Głównego ZKwP przy zastosowaniu przepisów Statutu, które w chwili jej podejmowania nie obowiązywały i obowiązywać nie mogły, bowiem nie były ujawnione w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Tak więc wniosek ten ocenić należy jako nieznanym obowiązującemu w dniu 31 maja 2019 r. Statutowi Związku a wynik głosowania uznać jako nie wywierający żadnych skutków prawnych a w szczególności nie powodujący utraty członkostwa w Zarządzie Głównym ZKwP poszczególnych Członków Zarządu, którym „nie udzielono absolutorium”.

Informacja o udzieleniu władzom stowarzyszenia absolutorium, aczkolwiek podlegające zgłoszeniu do akt rejestrowych stowarzyszenia, nie jest wpisywana do Krajowego Rejestru Sądowego. W praktyce niektórych sądów rejestrowych zdarza się, że wydawane są postanowienia o odmowie przyjęcia do akt rejestrowych dokumentów wadliwych.

Wybory nowych Członków Zarządu Głównego ZKwP

Wybór Członków Zarządu Związku Kynologicznego przez Zjazd Delegatów jest złożeniem oświadczenia woli przez organ osoby prawnej i następuje w głosowaniu, które samo w sobie jest jedynie elementem czynności prawnej jaką jest wybór określonych osób do składu organu osoby prawnej. Aby odpowiedzieć na pytanie, czy wybory nowych członków Zarządu Głównego Związku Kynologicznego w Polsce przeprowadzone w dniu 31 maja 2019 r. były w istocie wyborami a co za tym idzie czy była to ważna czynność prawna oraz spróbować ocenić działanie Delegatów na Zjazd, nie sposób uniknąć przywołania definicji pojęcia czynności prawnej, zaproponowanej przez doktrynę.

Czynność prawna to czynność konwencjonalna podmiotu prawa cywilnego, to znaczy działanie, którego sens nie wynika z samej natury tego działania, lecz wyznaczony jest przez porządek prawny, czyli konwencjonalny. Wyjaśnić w tym miejscu trzeba, że zdaniem teoretyków prawa, czynność konwencjonalna polega na tym, iż mocą

pewnych wyrażnie ustanowionych lub zwyczajowo ukształtowanych reguł pewnym czynnościom psychofizycznym nadaje się sens społeczny, kulturowy¹⁰. Aby przenieść rozważania teoretyczne o dużym stopniu abstrakcji na prosty i zrozumiały język: aby określona czynność mogła być uznana za dokonanie wyboru członków organów osoby prawnej, musi być zgodna z przepisami prawa i ustalonymi regułami; w wypadku stowarzyszenia określonymi w jego statucie.

W dniu 31 maja 2019 r. Zarząd Główny Związku Kynologicznego w Polsce liczył 22 osoby. Wobec faktu, że w Krajowym Rejestrze Sądowym nie ujawniono dotychczas zmian, które nastąpiły począwszy od 6 kwietnia 2019 r. w zakresie funkcji poszczególnych osób wchodzących w skład Zarządu oraz ustąpień z Zarządu - skład osobowy Zarządu przedstawiał się jak w przedstawionym poniżej wykazie i tylko osoby ujawnione jako Członkowie Zarządu według stanu na dzień 30 maja 2019 r. są i wchodzi w skład legalnego Zarządu Głównego Związku Kynologicznego w Polsce obecnie.

Poniżej przedstawiono aktualny stan wpisów Członków ZG ZKwP w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz stan prawny z uwzględnieniem zmian od 6 kwietnia 2019 r.					
ZARZĄD ZKwP UJAWNIONY w KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM - stan 25 lipca 2019 r.				UWAGI	AKTUALNIE
Nr	Nazwisko	Imiona	Funkcja w Zarządzie Głównym	o aktualności wpisu w KRS	według stanu na 30 maja 2019 r.
1	LARSKA	Barbara Maria	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
2	ROGOWSKA	Anna Jolanta	Członek ZG	Wpis nieaktualny - złożenie rezygnacji z członkostwa w ZG	Nie jest członkiem ZG
3	WIRMAŃSKI	Tadeusz	Członek ZG	Wpis nieaktualny - złożenie rezygnacji z członkostwa w ZG	Nie jest członkiem ZG
4	SŁAWIK	Tomasz Adam	Członek ZG	Wpis nieaktualny - złożenie rezygnacji z członkostwa w ZG	Nie jest członkiem ZG
5	BRABLETZ	Andrzej	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
6	KAŹMIERSKI	Andrzej Stanisław	Przewodniczący Zarządu Głównego	Wpis nieaktualny co do funkcji - ustąpienie w dniu 6 kwietnia 2019 r.	Członek ZG
7	SZYDŁOWSKI	Maciej Paweł	Wiceprzewodniczący Zarządu Głównego	Wpis nieaktualny co do funkcji - ustąpienie w dniu 6 kwietnia 2019 r.	Członek ZG
8	WITKOWSKA	Dorota Matylda	Wiceprzewodnicząca Zarządu Głównego	Wpis nieaktualny co do funkcji - ustąpienie w dniu 6 kwietnia 2019 r.	Członek ZG
9	STASIAK	Adam	Sekretarz Zarządu Głównego	Wpis nieaktualny co do funkcji - ustąpienie w dniu 6 kwietnia 2019 r.	Członek ZG

¹⁰ Zygmunt Ziemiński, [w:] Sławomira Wronkowska, Zygmunt Ziemiński, Zarys teorii prawa, Poznań 1997 str. 30; definicję tę na gruncie teorii prawa cywilnego rozwinął Maciej Gutowski w Nieważność czynności prawnej, Warszawa 2017 str. 19-20 („czynność prawna to oparta na oświadczeniu woli czynność konwencjonalna, za pomocą, której podmioty cywilnoprawne, w sposób i przy spełnieniu przesłanek prawem przewidzianych, wywołują skutki w sferze prawa cywilnego”).

Poniżej przedstawiono aktualny stan wpisów Członków ZG ZKwP w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz stan prawny z uwzględnieniem zmian od 6 kwietnia 2019 r.					
ZARZĄD ZKwP UJAWNIONY w KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM - stan 25 lipca 2019 r.				UWAGI	AKTUALNIE
Nr	Nazwisko	Imiona	Funkcja w Zarządzie Głównym	o aktualności wpisu w KRS	według stanu na 30 maja 2019 r.
10	MAGDZIARSKA OLESIŃSKA	Iwona Anna	Członek Prezydium Zarządu Głównego	Wpis nieaktualny co do funkcji - wybór na Przewodniczącą ZG 7 kwietnia 2019 r.	Przewodnicząca Zarządu Głównego
11	CZASŁAWSKA	Barbara Janina	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
12	FIRST	Rafał	Członek ZG	Wpis nieaktualny co do funkcji - wybór na Wiceprzewodniczącego ZG 7 kwietnia 2019 r.	Wiceprzewodniczący Zarządu Głównego d/s Hodowlanych
13	GALUS	Grzegorz Sylwester	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
14	GRUNT	Jarosław Andrzej	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
15	JUSZCZYK	Małgorzata Anna	Członek ZG	Wpis nieaktualny co do funkcji - wybór na Sekretarza ZG w 14 kwietnia 2019 r.	Sekretarz Zarządu Głównego
16	KUJAWSKA	Beata Anna	Skarbnik Zarządu Głównego	Wpis nieaktualny co do funkcji - odwołanie z funkcji w dniu 6 kwietnia 2019 r.	Członek ZG
17	OLEJNIK	Mirosław Jerzy	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
18	PŁACZKOWSKI	Łukasz	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
19	RYK	Jan Tadeusz	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
20	SITKIEWICZ	Tomasz Stefan	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
21	SOBKOWICZ	Roman	Członek ZG	Wpis nieaktualny co do funkcji - wybrany Wiceprzewodniczącym ZG 14 kwietnia 2019 r.	Wiceprzewodniczący Zarządu Głównego d/s Organizacyjnych
22	STELMACH	Zygmunt Mieczysław	Członek ZG	Wpis aktualny	Członek ZG
23	TRĘBALA	Marek Adam	Członek ZG	Wpis nieaktualny co do funkcji - wybór na Skarbnika ZG 14 kwietnia 2019 r.	Skarbnik Zarządu Głównego
24	WERON	Grzegorz Wjciech	Członek Prezydium Zarządu Głównego	Ustąpienie w dniu 6 kwietnia 2019 r. - ponowny wybór 7 kwietnia 2019 r.	Członek Prezydium Zarządu Głównego
25	ZAMOYSKI	Andrzej Mieczysław	Członek ZG	Wpis nieaktualny co do funkcji - wybór na Członka Prezydium ZG 14 kwietnia 2019 r.	Członek Prezydium Zarządu Głównego
			OSOBY NIEUJAWNIANE w KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM		
	SZUTKIEWICZ	Andrzej	Zastępca Członka ZG	Funkcja nieaktualna - pisemna rezygnacja złożona 23 kwietnia 2019	Nie jest członkiem ani zastępcą członka ZG
	SIEJKOWSKI	Leszek	Zastępca Członka ZG	Funkcja nieaktualna - rezygnacja złożona 14 kwietnia 2019 r.	Nie jest członkiem ani zastępcą członka ZG
	FEDERAK	Waldemar	Zastępca Członka ZG	Funkcja nieaktualna - rezygnacja złożona 14 kwietnia 2019 r.	Nie jest członkiem ani zastępcą członka ZG
	ŁOMIŃSKI	Zbigniew	Zastępca Członka ZG	Funkcja nieaktualna - rezygnacja złożona 14 kwietnia 2019 r.	Nie jest członkiem ani zastępcą członka ZG

Warto w tym miejscu przytoczyć [orzeczenie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 22 września 2016 r.:](#)

---

*Sygn. akt XIV C 793/15 „Nieważność bezwzględna, o której mowa w art. 58 k.c. jest najsurowszą sankcją wadliwości czynności prawnej i oznacza, że czynność ta nie wywołała i nie może wywołać skutków prawnych, powstaje z mocy prawa i datuje się od samego początku (ex tunc). Wskazać należy, że statut Stowarzyszenia nie jest ustawą, a zatem uchwały – organów Stowarzyszenia będące czynnościami prawnymi (oświadczeniami woli) podjęte z naruszeniem regulacji statutu nie mogą być oceniane wprost jako czynności sprzeczne z ustawą, chyba że **określona sprzeczność ze statutem jest de facto sprzecznością z ustawową regulacją**. Przez ustawę należy rozumieć wszystkie normy prawne obowiązujące powszechnie i mieszczące się w katalogu źródeł prawa zawartym w art. 87 Konstytucji RP, do którego statuty i regulaminy nie należą.”*

Przeprowadzone przez Nadzwyczajny Zjazd Delegatów w dniu 31 maja 2019 r. wybory nowego składu Zarządu Głównego (jak i wcześniejsza uchwała o nieudzieleniu absolutorium poszczególnym Członkom Zarządu Głównego) są nieważne dlatego, że – jak to wskazano w cytowanym powyżej orzeczeniu – **są de facto sprzeczne z regulacją ustawową** wynikającą z przepisów Prawa o stowarzyszeniach stanowiącą, że wszelkie zmiany statutu są skuteczne z chwilą ich ujawnienia w Krajowym Rejestrze Sądowym, a zmiany Statutu ZKwP w oparciu o które przeprowadzono 31 maja 2019 r. „wybory” do dnia dzisiejszego w KRS ujawnione nie zostały.

Ponieważ zgodnie ze Statutem Związku Kynologicznego w Polsce, Zarząd liczy 25 członków i 5 zastępców; Zjazd Delegatów w dniu 31 maja 2019 r. - wobec ustąpienia ze składu Zarządu Głównego 3 członków i 4 zastępców (oraz umniejszenia liczby zastępców członka o jedną osobę wskutek śmierci) - był uprawniony i zobowiązany do przeprowadzenia wyborów 3 członków i 5 zastępców.

W przeciwieństwie do zmian statutu, wpis zmian osobowych w organach osoby prawnej do KRS ma charakter deklaracyjny, co oznacza, że zmiany składu osobowego organu osoby prawnej, które następują w wyniku ustąpienia z organu, zmiany funkcji bądź zgodnego z prawem wyboru, są skuteczne od chwili zaistnienia a nie od chwili wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego,

Jednakże, mimo że język polski uznaje pojęcie nielegalności za synonim niezgodności z prawem, należy unikać nazywania osób wybranych z naruszeniem prawa do Zarządu Głównego ZKwP „zarządem nielegalnym”, zarówno z uwagi na stopień pejoratywności takiego określenia, jak i z uwagi na fakt, że część Delegatów na Zjazd głosowała przeciwko uchwałom, część pod wpływem błędu co do obowiązującego prawa i nie należy tym osobom przypisywać dokonania „wyboru nielegalnego”.¹¹

Natomiast bezwzględnie za nielegalne należy uznać wszystkie działania osób „wybranych” w dniu 31 maja 2019 r. od dnia 22 lipca 2019 r. tzn. od dnia otrzymania stanowiska nadzoru i to zarówno podejmowanych zobowiązań finansowych jak i decyzji organizacyjnych.

Wykonanie zaleceń nadzorczych przez ZKwP

Prezydent m.st. Warszawy w swoim stanowisku stwierdzającym niezgodność z prawem uchwał (i wyborów) podjętych w dniu 31 maja przez Zjazd Delegatów ZKwP zalecił Związkowi:

- zaniechanie zgłoszenia zmian statutu ZKwP w zakresie dodania w § 23 punktów 15, 16, 17;
- przywrócenie mandatów członków Zarządu Głównego piętnastu osobom, które utraciły członkostwo w Zarządzie głównym ZKwP na Zjeździe Delegatów ZKwP z 31 maja 2019 r.

Co do pierwszego z zaleceń jest ono jasne. Zarząd ZKwP winien zaniechać składania wniosku o ujawnienie podjętych w dniu 31 maja 2019 r. zmian statutowych a w konsekwencji wniosku o ujawnienie nowego składu osobowego Zarządu Głównego wynikającego z przeprowadzonego podczas Zjazdu głosowania. Jeśli Zarząd bądź osoby działające w jego imieniu albo za Zarząd się podające, złożyły takie wnioski, winny je niezwłocznie cofnąć. Prawdę mówiąc byłby to jedynie gest szacunku wobec stanowiska Prezydenta m.st. Warszawy, bowiem oczywistym jest, że Sąd Rejonowy nie ujawni w Krajowym Rejestrze Sądowym zmian statutu uchwalonych przez Zjazd Delegatów w dniu 31 maja 2019 r. i tym samym nie zaczną one obowiązywać.

---

¹¹ Opinia wizerunkowa autora opinii

Organ nadzoru nie wskazuje w jaki sposób powinno nastąpić „przywrócenie mandatów członków Zarządu Głównego” osobom, które je utraciły. W szczególności nie wskazuje czy uchwały podjęte na Zjeździe Delegatów powinny być uchylone. Ponadto zalecenie nadzoru odczytywać należy wraz z uzasadnieniem stanowiska Prezydenta m.st. Warszawy, w którym stwierdza się, że „Zjazd Delegatów w dniu 31 maja 2019 r. nie mógł skutecznie pozbawić członkostwa w Zarządzie Głównym w trybie nieudzielenia absolutorium”.

Przy takim łącznym z uzasadnieniem odczytaniu zaleceń nadzoru staje się jasnym, że nadzór domaga się „przywrócenia mandatów” w znaczeniu faktycznym a nie prawnym, to znaczy umożliwienia osobom, które w sensie faktycznym „utraciły członkostwo” w Zarządzie Głównym, wykonywania swoich uprawnień. Skoro bowiem w uzasadnieniu swojego stanowiska nadzór stwierdza, że Zjazd nie mógł pozbawić członkostwa w Zarządzie Głównym osób „którym nie udzielono absolutorium”, to znaczy, że mandaty tych członków Zarządu prawnie nie wygasły a osoby, którym „nie udzielono absolutorium” utraciły członkostwo w zarządzie w rozumieniu pozbawienia ich faktycznej możliwości działania a nie w znaczeniu prawnym. Wywodzenie odmiennych wniosków z użytych w zaleceniach nadzoru sformułowań „przywrócenie mandatów” oraz „utraciły członkostwo” pozostawałoby w jaskrawej sprzeczności ze stwierdzoną przez nadzór niezgodnością z prawem uchwał o zmianie statutu poprzez dodanie w § 23 punktów 15, 16, 17, przyjęciem uchwały o obowiązywaniu wprowadzonych poprawek do statutu od dnia ich uchwalenia, wyboru nowych członków Zarządu Głównego ZKwP, w miejsce osób, które rzekomo utraciły członkostwo w Zarządzie w wyniku „nieudzielenia absolutorium”,

W tym miejscu postawić należy pytanie w jaki sposób Związek Kynologiczny w Polsce powinien wykonać we własnym zakresie zalecenia nadzoru.

Zasadą jest, że uchwałę podjętą przez organ osoby prawnej może w ramach procedury wewnętrznej uchylić tylko ten organ który ją podjął; jednakże w zaistniałej sytuacji należy rozważyć, czy uchylanie uchwał przez zwołany w tym celu Nadzwyczajny Zjazd Delegatów w ogóle jest konieczne.

Wadliwych prawnie uchwał nie może samoistnie uchylić organ nadzoru Prezydent m.st. Warszawy ale może to uczynić sąd na wniosek organu nadzoru. Jest oczywiste, że jeśli ZKwP w określonym terminie 30 dni, nie przywróci do wykonywania swoich funkcji Członków Zarządu Głównego (według stanu na dzień 30 maja 2019 r.) bądź co

najmniej nie podejmie czynności w tym kierunku zmierzających, Prezydent m.st. Warszawy wystąpi do Sądu Rejonowego - Sądu Rejestrowego o uchylenie uchwał niezgodnych z prawem, chyba że w tym czasie Sąd Rejonowy w postępowaniu rejestrowym o ujawnienie aktualnych funkcji Członków Zarządu Głównego wyda postanowienie o wpisie do rejestru, odmówi ujawnienia zmian statutu podjętych w dniu 31 maja 2019 r. oraz oddali, bądź odrzuci wniosek osób wybranych do Zarządu Głównego w dniu 31 maja 2019 r. jako pochodzący od osób nieuprawnionych - co przesądzi sprawę i spowoduje, że zaskarżanie uchwał stanie się bezprzedmiotowe.

Podobnie bezprzedmiotowe stanie się uchylenie uchwał przez zwołany w tym celu Nadzwyczajny Zjazd Delegatów i dlatego zwoływanie Nadzwyczajnego Zjazdu jeżeli Sąd Rejonowy przesądzi sprawę w toku toczących się postępowań rejestrowych¹², jest zbędne. Natomiast wskazane jest podjęcie przez obecny Zarząd (w składzie ujawnionym w KRS z uwzględnieniem zmian funkcji które nastąpiły od 7 kwietnia 2019 r. do 30 maja 2019 r.) działań zmierzających do przyspieszenia rozpoznania wniosku o ujawnienie aktualnych funkcji Członków Zarządu oraz złożenia w sprawie z wniosku „zarządu wybranego 31 maja 2019 r.” stanowiska Zarządu ZKwP zgodnego z zaleceniami Prezydenta m.st. Warszawy i wynikającego z przedstawionych przez nadzór zaleceń: o odrzucenie przez Sąd Rejestrowy tego wniosku jako pochodzącego od osoby nieuprawnionej. O złożeniu takiego pisma do Sądu Rejonowego Zarząd ZKwP winien zawiadomić Prezydenta m.st. Warszawy dla wykazania wykonania w określonym terminie 30 dni, jednej z czynności zmierzających do „przywrócenia mandatów” Członkom Zarządu Głównego ZKwP.

Jednakże zwołanie Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów w zaistniałej w Związku sytuacji prawnej będzie konieczne. Jest tak dlatego, że przeprowadzonych w dniu 31 maja 2019 r. „wyborów” nie można uznać za wybory uzupełniające w rozumieniu § 19 ust. 6 Statutu ZKwP. Wynika to z faktu, że „wybory” w dniu 31 maja 2019 r. odbyły się na podstawie nieistniejącego w tym dniu zapisu Statutu (§ 23 ust. 17 - uchwalonego na wniosek organu nieuprawnionego i uznanego za obowiązujący od momentu uchwalenia, co pozostawało w sprzeczności z powszechnie obowiązującą normą prawną).

Należałoby postulować aby osoby wybrane w skład Zarządu Głównego w dniu 31 maja 2019 r. zaniechały podawania się z Zarząd Główny ZKwP. Sytuacja

---

¹² O ujawnienie zmian funkcji Członków Zarządu Głównego, o ujawnienie zmian Statutu Związku wynikających z uchwał podjętych przez Zjazd Delegatów 31 maja 2019 r. (odmawiając ich ujawnienia), o wpis składu osobowego Zarządu Głównego wybranego 31 maja 2019 r. (oddalenie wniosku bądź jego odrzucenie jako pochodzącego od osób nieuprawnionych).

prawna jest tak klarowna, że wszelkie próby wzruszenia stanowiska nadzoru wyrażonego w piśmie z dnia 15 lipca 2019 r. postulowanie oczekiwania na wnioski nadzoru do sądu o uchylenie uchwał, dywagacje czy sąd może uchylić podjęte uchwały od daty ich uchwalenia czy od daty ich uchylenia aby pozorować legitymizację działań osób wybranych do Zarządu Głównego niezgodnie ze Statutem Związku, będą jedynie pogłębiać chaos organizacyjny i niszczyć wizerunek Związku z nieodwracalną szkodą dla przyszłych działań ZKwP w procesie legislacyjnym ustaw dotyczących kynologii.¹³

Próby legitymizacji działań osób wybranych w skład Zarządu Głównego w dniu 31 maja 2019 r.

Twierdzenie, że wobec faktu, iż wpis członków organu osoby prawnej w Krajowym Rejestrze Sądowym ma charakter deklaracyjny i w związku z tym osoby „wybrane” do składu Zarządu Głównego w dniu 31 maja 2019 r. są jego Członkami ostać się nie może. Jest tak dlatego, że - jak to już wcześniej w tej opinii wskazano - głosowań z dnia 31 maja 2019 r. nie można uznać za ważny akt wyborczy.

Dlatego też nieuprawnione jest twierdzenie, że stanowisko Prezydenta m.st. Warszawy nie zmienia sytuacji prawnej Związku w zakresie jego reprezentacji. O ile działania osób wybranych w dniu 31 maja 2019 r. jako Zarząd Związku można by do dnia otrzymania przez Związek stanowiska nadzoru i przy dużej dozie dobrej woli uznawać li tylko za działania osób nienależycie umocowanych (*falsus procurator*); o tyle od dnia 22 lipca 2019 r. osoby te mają pełną świadomość, że istnieje co najmniej prawdopodobieństwo - zdaniem opiniującego graniczące z pewnością - że ich wybór zostanie w takiej bądź innej formie unieważniony przez sąd a wszelkie decyzje dotychczas podjęte dla swej ważności wymagały będą potwierdzenia przez legalny Zarząd Główny, przy czym podejmowane po dniu 22 lipca 2019 r. oceniane będą jako podejmowane w złej wierze na szkodę Związku a nawet jako przestępstwo wprowadzenia w błąd co do umocowania do reprezentacji osoby prawnej.

Nie ma także znaczenia, że sądowe uchylenie uchwały następuje od momentu uchylenia (*ex nunc*) a co za tym, idzie do tego czasu działania osób wybranych w dniu

---

¹³ Postulat wizerunkowy autora opinii.

31 maja 2019 r. podejmowane jako Zarząd Główny Związku Kynologicznego w Polsce w okresie od 31 maja 2019 r.¹⁴ do dnia ich uchylecia przez sąd zyskają przymiot ważności. Otóż nie. W zaistniałej sytuacji sąd rejestrowy po prostu odmówi ujawnienia zmian statutowych w Krajowym Rejestrze Sądowym co będzie równoznaczne z uznaniem ich nieważności od samego początku (*ex tunc*), jako uchwał nieistniejących.

Należy także w tym miejscu zwrócić uwagę na istotne niebezpieczeństwo prawne. Otóż kontynuowanie po otrzymaniu stanowiska nadzoru działań przez osoby „wybrane” w skład Zarządu Głównego a zwłaszcza uniemożliwianie Zarządowi Głównemu ZKwP wykonywania swoich funkcji i doprowadzenie do sytuacji, w której dla zewnętrznego obserwatora w Związku Kynologicznym w Polsce funkcjonują „dwa zarządy” to nie tylko katastrofa wizerunkowa ale także niebezpieczeństwo, że Sąd Rejonowy w Warszawie - Sąd Rejestrowy uzna, że Związek nie posiada zarządu zdolnego do działania i z własnej inicjatywy ustanowi dla ZKwP kuratora, do czego jest uprawniony.¹⁵

Nadzwyczajny Zjazd Delegatów ZKwP

Jak już wyżej wspomniano zwoływanie Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów w celu wykonania zaleceń Prezydenta m.st. Warszawy i uchylecia uchwał z dnia 31 maja 2019 r. nie jest konieczne. Zwłaszcza, że nie jest możliwe zwołanie Zjazdu w terminie określonym przez organ nadzoru¹⁶. Sytuacja prawna Związku wyjaśni się w trybie toczących się postępowań rejestrowych:

- o ujawnienie funkcji Członków Zarządu w wyniku zmian po 6 kwietnia 2019 r. oraz ustąpień ze składu Zarządu Głównego;
- rozpatrzenia wniosku o ujawnienie w Krajowym Rejestrze Sądowym uchwały o zmianie statutu Związku z dnia 31 maja 2019 r. i prawdopodobnej odmowie jego ujawnienia w Krajowym Rejestrze Sądowym;
- ujawnienia składu osobowego Zarządu „wybranego” w dniu 31 maja 2019 r. i prawdopodobnym oddaleniu bądź odrzuceniu tego wniosku.

---

¹⁴ Jedynym Zarządem uprawnionym do działania w imieniu ZKwP jest Zarząd w składzie osobowym bez uwzględnienia zmian wynikających z „wyborów” przeprowadzonych 31 maja 2019 r.

¹⁵ Opinia wizerunkowa autora opinii.

¹⁶ Aczkolwiek należy domniemywać, że sam fakt zwołania Zjazdu organ nadzoru uznałby za decyzję zmierzającą do wykonania zaleceń nadzorczych i nie podejmowałby dalszych działań do dnia jego odbycia.

Niemniej zwołanie Nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów stanie się konieczne w celu dokonania wyboru 3 członków Zarządu Głównego i 5 zastępców członka. Byłoby nienaturalne gdyby Nadzwyczajny Zjazd Delegatów nie odniósł się do swoich decyzji z dnia 31 maja 2019 r.

Dlatego zwołując Zjazd Nadzwyczajny Zarząd Główny ZKwP¹⁷ powinien zaproponować Delegatom podjęcie uchwały następującej treści:

Jest to sugestia podjęcia swoistej uchwały „ekspiacyjnej”, która by zminimalizowała straty wizerunkowe ZKwP; pokazała, że Związek jest w stanie samodzielnie ocenić swoje działania i doprowadzić do działania Związku w zgodzie z prawem.¹⁸

UCHWAŁA

projekt¹⁹

Nadzwyczajny Zjazd Delegatów Związku Kynologicznego w Polsce, po zapoznaniu się ze stanowiskiem organu nadzoru Prezydenta m.st. Warszawy oraz po zapoznaniu się z opiniami prawnymi:

- I. uchyla uchwałę Zjazdu Delegatów z dnia 31 maja 2019 r. o zmianie Statutu ZKwP dodającą do § 23 ustępy 15, 16 i 17 i stwierdza, że uchwała ta była bezskuteczna od samego początku, wobec jej zawnioskowania przez organ nieuprawniony i uznaje, że Główna Komisja Rewizyjna wprowadziła Zjazd Delegatów w błąd co do prawa;
- II. uznaje uchwałę o wejściu w życie zmian statutowych w zakresie brzmienia § 23 ustępu 15, 16 i 17 za podjętą niezgodnie z prawem i jako taką

---

¹⁷ W składzie sprzed 31 maja 2019 r. bowiem skład „wybrany” w dniu 31 maja 2019 r. nie jest do tego umocowany - co zostało uzasadnione w treści opinii str. 7.

¹⁸ Sugestia wizerunkowa autora opinii.

¹⁹ Jest to projekt autora opinii zaproponowany wyłącznie z punktu widzenia ratowania wizerunku ZKwP. W szczególności uchwała taka nie jest konieczna dla uchylecia skutków prawnych (stwierdzenia nie wywołania skutków prawnych) uchwał które uchyla, bowiem skutki takie nie nastąpiły, co zostanie stwierdzone w odpowiednim trybie niezależnie od podjęcia uchwały proponowanej treści.

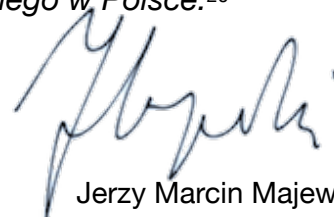

bezskuteczną i nieważną od samego początku oraz stwierdza, że Delegaci na Zjazd podjęli ją działając pod wpływem błędu co do prawa;

- III. uchyla uchwałę o udzieleniu absolutorium Zarządowi Głównemu podjętą na wniosek Komisji Rewizyjnej o nieudzielenie absolutorium wszystkim Członkom Zarządu Głównego stwierdzając, że Główna Komisja Rewizyjna nie była uprawniona do złożenia takiego wniosku.
- IV. uznaje wybory uzupełniające do Zarządu Głównego Związku Kynologicznego w Polsce przeprowadzone podczas Zjazdu Delegatów w dniu 31 maja 2019 r. za nieważne i nie wywołujące żadnych zmian w Zarządzie Głównym ZKwP.

Jedynie od odpowiedzialności Delegatów na Zjazd zależy czy uznają za ważne podjęcie uchwały w zaproponowanej treści dla ratowania wizerunku ZKwP; w wypadku niezaproponowania takiej uchwały bądź jej nie podjęcia, skutki uchwał z dnia 31 maja 2019 r. i tak nie nastąpią; a upieranie się przy twierdzeniu jakoby uchwały te były skuteczne (nawet z zastrzeżeniem, że do czasu ich formalnego uchylecia), to działania wprowadzające chaos i grożące Związkowi ustanowieniem kuratora. Wskazać należy także, że ustawa przewiduje, iż uporczywe naruszanie prawa (trwanie w stanie niezgodnym z prawem) jest przesłanką rozwiązania stowarzyszenia.

Każdy może popełnić błąd. Ale trwanie w błędzie należałoby już ocenić jako świadome niszczenie Związku Kynologicznego w Polsce.²⁰

Jerzy Marcin Majewski
advokat & lobbysta

Poznań, 29 lipca 2019 r.

---

²⁰ Opinia wizerunkowa autora opinii.